

Kult laži OBZ. 36
Kako tonemo u
informacijsku
poremećenost

Andreas Reckwitz OBZ. 20
Nejednakost, pobjeda i
poraz ne odnose se samo na
materijalno već i kulturno

Danas prilog

Večernji list

23 DANA
DO 65 GODINA

subota i nedjelja, 8. i 9. lipnja 2024. // 1,5 KM // BiH

GODINA 64. br. 21.432 RH 2 € SLO 2 €

U nedjelju se otvaraju birališta u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini

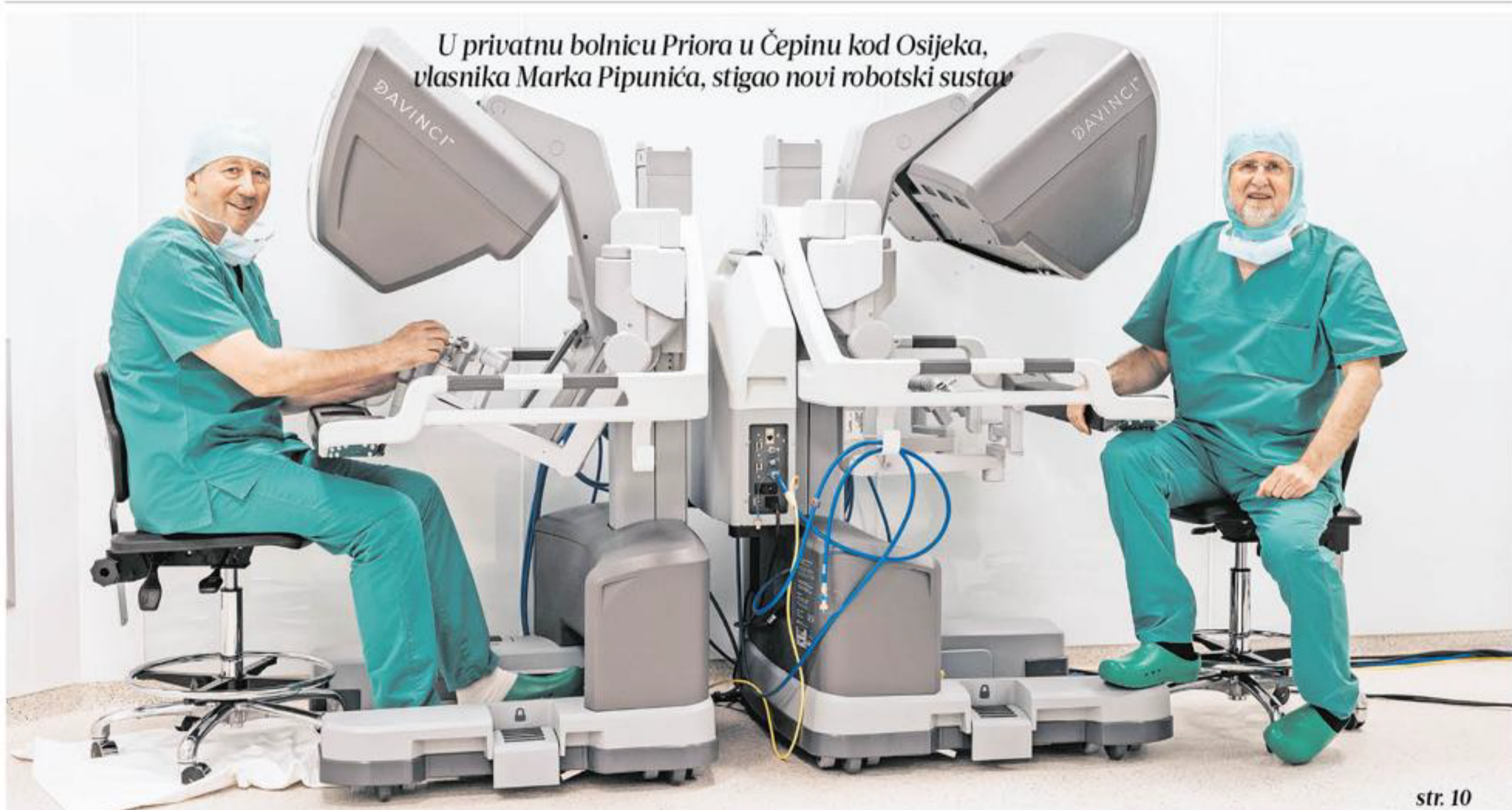
Bira se 705 zastupnika u EU parlament, 12 iz RH str. 3

Četvrti put zaredom državljani Republike Hrvatske, pa tako i Hrvati iz BiH imaju mogućnost sudjelovati na izborima za Europski parlament, biti dio najvećeg svjetskog festivala demokracije u kojemu žitelji 27 država članica s više od 448 milijuna žitelja biraju zastupnike u zakonodav-

no nadnacionalno tijelo koje ima 705 zastupnika. U BiH se može glasovati na sedam lokacija, i to tamo gdje su smješteni diplomatsko-konzularni uredi Republike Hrvatske. A lokacije na kojima će se glasovati identične su kao i na posljednjim saborskim izborima. Birališta će u nedjelju,

jednako kao i u Hrvatskoj tako i u BiH, biti otvorena od 7 do 19 sati. U zaključenom popisu birača čak 216.760 njih bez prebivališta u Republici Hrvatskoj aktivno je registrirano. Većina je takvih u BiH, kojima ne treba nikakva posebna potvrda kako bi glasovali.

U privatnu bolnicu Piora u Čepinu kod Osijeka, vlasnika Marka Pipunića, stigao novi robotski sustav

str. 10

Budućnost - Da Vinci operirao prva 4 pacijenta oboljela od raka prostate

Lipanjskim zorama udaren temelj suverenosti BiH i slobodi str. 4

Zabrana pušenja u Federaciji od 13. lipnja, kazne od 100 do 5000 KM str. 7

Od ovoga mjeseca počinje digitalna era u bh. osobnim dokumentima str. 2

Za Večernji list pišu

VALENTINA RUPČIĆ, ZORAN KREŠIĆ, ŽELJKO ANDRIJANIĆ, IVANA BRKIĆ-ČUBELA, DARIJO PUŠIĆ, LJILJANA VIDAČAK, FRANO VUKOJA, VALENTINA ABRAMUŠIĆ, OLIVER CVITKOVIĆ, MARKO KNEŽOVIĆ, MIRO BOŠNJAK, MATEJ DAMJANOVIĆ, BRACO SELIMOVIC, FRANJO PUŠIĆ, JOZO PAVKOVIĆ, MIRKO GALIĆ, MARINKO JURASIĆ, GORAN GEROVAC, DENIS ROMAC, IVANA JAKELIĆ, LANA KOVAČEVIĆ, SANDRA VELJKOVIĆ, TOMISLAV KRASNEC, BOJANA RADOVIĆ, BRANIMIR POFUK, EDI DŽINDŽ, DINO BRUMEC, SNEŽANA HEREK, IVICA BETI, FRANE ŠARIĆ, ERIK MATEJAK.

Večernji list

U PRIVATNOJ BOLNICI PRIORA U ČEPINU POKRAJ OSIJEKA, ČIJI JE VLASNIK MARKO PIPUNIĆ, KRENULI OPERATIVNI ZAHVATI ROBOTSKIM SUSTAVOM VRIJEDNIM ČETIRI MILIJUNA EURA

Budućnost u Hrvatskoj: ***Da Vinci operirao*** prva četiri pacijenta oboljela od raka prostate

MARKOBOLIC

“Da Vinci vam omogućuje da dobijete još dvije ruke, kameru i deset puta povećava sliku, što pokazuje detalje koje običnim okom ne možete vidjeti. Onkološki, točno vidite granice gdje je rak i gdje trebate rezati pa je izlječenje znatno veće nego kod bilo koje druge metode. Oporavak je jednostavniji jer u takvim operacijama nema rezova, nego nastaju rupice pa pacijent već šesti-sedmi dan bude otpušten kući”, kaže mr. sc. Tomislav Kalem, specijalist urologije i ravnatelj Priore

piše Suzana Lepan-Štefančić

Proteklih je dana ispisana povijest u modernoj hrvatskoj medicini, i to u malome Čepinu nadomak Osijeku, u privatnoj bolnici koja je relativno nedavno otvorila svoja vrata. Prve operacije na revolucionarnom robotskom sustavu Da Vinci, jedinom takvom u Hrvatskoj, odradene su u ponedjeljak i utorku u Internacionalnom medicinskom centru Priora, najnovijem poslovnom pothvatu Marka Pipunića i Žito grupe. Riječ je o operativnim zahvatima na pacijentima oboljelima od karcinoma prostate. Nakon što su uspješno odradili četiri takve operacije u dva dana, uslijedile su u srijedu i prve biopsije na robotu Mona Lisa, ponovno jedinstvenom u Hrvatskoj. Štoviše, Mona Lisa postoji još u svega dvije zemlje u Europi.

– Priprema za Da Vinci trajala je više od godinu dana jer se njega ne može samo kupiti, potrebna je dozvola za kupnju. Na osnovi našeg plana bolnice, razvoja, specijalista koji će raditi u bolnici, ishodili smo potrebnu dozvolu. Aparat nam je stigao 15. travnja, a u samo šest tjedana uspjeli smo oformiti dva medicinska tima. Kolega urolog Danijel Marinčić položio je ispit u Istanbulu, a ja u Bernu proteklog tjedna i odmah smo odradili prve četiri Da Vinci operacije, kao i prvih pet biopsija prostate navigiranih sustavom koji pogađa suspektne mjesta u jedan milimetar. Da Vinci je paksvjetski standard, najmoderniji medicinski aparat za operiranje svih organa, a mi ćemo ga u početku, dok se ne uhodamo, koristiti u urologiji samo za prostatu i bubreg, iako se njime može operirati i mjehur, i nadbubrežnu žlijezdu, pa i grlo, zaista sve. Uglavnom je od dolaska aparata pa do početka rada na njemu potrebno od šest mjeseci do godinu dana za uhođavanje, no mi nismo imali toliko vremena. Vježbali smo i subotom i nedjeljom po pet-šest sati na trening-aparatu pa smo se uspjeli uhođati za svega šest tjedana – počinje mr. sc. Tomislav Kalem, specijalist urologije, ravnatelj Priora i voditelj Odjela urologije u toj bolnici. Ispit u Bernu trajao je, dodaje, čak osam sati.

Urolog Kalem, koji je bio osječki student, povratnik je u Hrvatsku. Karijeru je više od tri desetljeća gradio u Njemačkoj, a 24 godine proveo je na vodećim funkcijama. Vlasnik je njemačke, švicarske, austrijske i hrvatske liječničke licence.

– Velik mi je ovo izazov. Prodao sam privatnu praksu, prihvatio poziv Marka Pipunića i došao u Čepin. Zaprimamo puno upita za povratak naših liječnika koji su se specijalizirali u Njemačkoj, a Priora je koncipirana upravo kao jedna njemačka bolnica, od stila rada do kulture komunikacije, pa tako i pristupa pacijentu. Kod nas je pacijent najvažniji, a ne liječnik, ne ravnatelj. Tako sam naučio u Njemačkoj i ne želim se mijenjati, nego nastaviti raditi kao i prije – kaže nam on.

Priora je, ističe, prvi Da Vinci centar u Hrvatskoj i ima prva dva Da Vinci kirurga u Hrvatskoj.

– Prve smo operacije odradili uz pomoć dr. Georga Schona iz Njemačke, najiskusnijeg Da Vinci operatera u Europi, iza kojega je 3500 operacija na prostati i 1500 na bubregu. Dolazit će k nama dok mi tu metodu ne preuzmemo, a toliko mu se ovdje sviđa da će pokušati još jedno vrijeme raditi s nama. Čak je i svoj 70. rođendan proslavio u Čepinu – kaže naš sugovornik.

Da Vinci Xi robot, objašnjavaju u Priori, najnapredniji je sustav robotske kirurgije na svijetu i predstavlja referentni standard u modernoj, minimalno invazivnoj kirurgiji. Tehnologija je to koja kombinira stručnost kirurga s preciznošću i spretnošću specijaliziranog robota. Kirurg – a ne robot – izvodi operaciju i u potpunosti kontrolira robotski sustav i kirurški zahvat.

Liječnik upravlja robotom koji svojim krakima replicira pokrete njegove ruke, ali s tehnologijom koja mu omogućuje da bolje vidi, intuitivno kontrolira instrumente i djeluje iz ergonomskog i udobnog položaja.

Sofisticirani Da Vinci Xi sustav omogućuje minimalno invazivne operacije i olakšava kirurzima pristup uskim anatomskim segmentima, specifičnim za

urološku patologiju i područja koja su teško dostupna za klasične ili laparoskopске rezove. Umjesto velikih rezova u trbuhu, dovoljne su male incizije od 5 do 12 milimetara za umetanje potrebnih instrumenata i kamere u pacijentovo tijelo.

Robot usavršava vještine kirurga i time eliminira rizik od ljudske pogreške. Kroz sustav vrhunskih robotskih instrumenata kirurzi dobivaju bolju kontrolu i stabilnost tijekom operacije te tako točno preciziraju mjesto intervencije izbjegavajući kritična područja živčanog sustava.

Cjelokupni zahvat na monitoru prati medicinski tim, a anatomske strukture obrađuju se u trodimenzionalnom prikazu. Sigurnost, točnost i mogućnost povećanja slika deset puta, kako se ističe, osiguravaju preciznu navigaciju i vizualizaciju područja intervencije u stvarnom vremenu.

Krakovi robota imaju nevjerojatnu pokretljivost s rasponom kretanja do 540 stupnjeva i milimetarskom preciznošću, premašujući tako ograničenja ljudske ruke.

Da Vinci je vrijedan četiri milijuna eura, a stigao je u Slavoniju iz Amerike. Zahvati odradeni u ponedjeljak i utorku trajali su po dva sata.

– Mogu se odraditi tri operacije po danu, a mi ćemo u početku raditi samo dvije, kako bi se tim uhođao i svi naučili. Naime, potrebna nam je dulja priprema jer kada se uvodi nova metoda, morate paziti na niz faktora, sve dok vam to ne postane rutina. Sve je definirano, što smijete raditi, a što ne. Da Vinci vam omogućuje da dobijete još dvije ruke, kameru i deset puta povećava sliku, što pokazuje detalje koje običnim okom ne možete vidjeti. Prednost je što se sačuvaju kontinencija, dakle pacijent nakon zahvata ne mora nositi pelene, i potencija, što je važno za mlade muškarce. A što najvažnije, onkološki, točno vidite granice gdje je rak i gdje trebate rezati

pa je izlječenje znatno veće nego kod bilo koje druge metode. Oporavak je jednostavniji jer u takvim operacijama nema rezova, nego nastaju rupice pa pacijent već šesti-sedmi dan bude otpušten kući. Zaposleni u uredima mogu se već idući tjedan vratiti na posao, a radnici na gradilištima nakon dva mjeseca – objašnjava dr. Kalem.

U svojoj je zavidnoj karijeri odradio šest stotina klasičnih operacija prostate, a upita ga li se da ih uspoređi sa zahvatima na Da Vinciju, samo će reći: “Neusporedivo”.

– Prednost je i udoban položaj u kojem radim pa dob kirurga ne igra nikakvu ulogu – dodaje ovaj 61-godišnjak.

Sobzirom na to da je riječ o najsuvremenijoj tehnologiji, koliku ulogu ima poznavanje te iste tehnologije, odnosno informatičko predznanje, a koliku mirna kirurška ruka?

– Uz kirurško znanje i šest stotina odradenih klasičnih operacija prostate, meni je puno lakše naučiti raditi na modernom aparatu nego nekome tko nije

Tomislav Kalem: “Ako se nekome tresu ruka, Da Vinci to popravi. On kontrolira koliko ste pokreta napravili, je li bilo suvišnih pokreta, blokira ako nešto niste dobro napravili, pritisnete li instrument previše čvrsto, on vas opomene. Nalik je to videoigri, no treba znati kako je igrati”

nikada operirao, bez obzira na tehničko znanje. Mora se, u svakom slučaju, biti elektronički pismen. Ako se nekome tresu ruka, Da Vinci to popravi. On kontrolira koliko ste pokreta napravili, je li bilo suvišnih pokreta, blokira ako nešto niste dobro napravili, pritisnete li instrument previše čvrsto, on vas opomene. Nalik je to videoigri, no treba znati kako ih igrati – slikovito će on.

– Pridobili smo u svoj tim dva mlada liječnika, dr. Danijela Marinčića iz Slavenskog Broda i dr. Branimira Bošnjaka iz Slatine, a radit ćemo i s Da Vincijem i Mona Lisom – otkriva nam.

S dolaskom aparata Mona Lisa Dx Biobot u čepinsku bolnicu, Hrvatska je postala tek treća zemlja u Europi, uz Njemačku i Švicarsku, koja primjenjuje tu modernu tehnologiju. Kako bi obučili liječnike za Biobot zahvate, stigao je u Čepin tim čak iz Singapura.

– Biopsije prostate inače se rade iglom kroz debelo crijevo, što je jako neugodno pa ih velik broj muškaraca stoga izbjegava. Mona Lisa Dx Biobot nudi precizniji, minimalno invazivan i učinkovitiji pristup otkrivanju raka prostate. Napredna tehnologija poboljšava točnost i smanjuje rizike kako za liječnike tako i za pacijente – naglašava ovaj poznati urolog.

Mona Lisa dopušta precizniji pristup zahvatu, čime smanjuje nepotrebno uzimanje uzoraka i skraćuje trajanje postupka. Tradicionalne metode biopsije prostate nerijetko, kažu nam u Priori, propuštaju kancerogena područja zbog ograničenog ultrazvučnog snimanja i nasumičnog prikupljanja uzoraka. Mona Lisa sustav koristi fuzijsku biopsiju. Kirurg analizira predbiopsijske MR snimke i preklapa ih s ultrazvučnim snimkama prostate skeniranim u operacijskoj sali. Urolog može spojiti MR i ultrazvučne snimke za stvaranje 3D sonografskog modela prostate pružajući dodatnu dimenziju vizualizacije zahvaćenih područja. Vo-

Zanimljivo je i da sve operacije snimaju pa pacijent može kući ponijeti i videosnimku vlastitog zahvata

Prednost je što se sačuvaju kontinencija, dakle pacijent nakon zahvata ne mora nositi pelene, i potencija, što je važno za mlade muškarce

dena kirurškom procjenom koordinata biopsije, robotska ruka precizno pozicionira biopsijsku iglu osiguravajući prikupljanje uzoraka tkiva s ciljanih područja.

Pacijenti se u čepinsku bolnicu javljaju iz cijele Hrvatske, pa i okolnih zemalja. Trenutačno je pet soba s ukupno deset kreveta u Priori te još pet kreveta u jednodnevnoj kirurgiji. Većinu pacijenata pokušavaju ambulantno operirati – nakon zahvata u dnevnoj bolnici, isti dan odlaze kući.

– Svi ostali pacijenti dolaze k nama na dan operacije, a šest dana kasnije idu kući. Ako ste dobro organizirani, broj kreveta ne igra nikakvu ulogu. No mi se razvijamo, uredit ćemo ovoga ljeta još četiri sobe, što je još osam kreveta, i to je dovoljno. Imate li dobar menadžment, s 18 kreveta možete raditi kao neke bolnice s 50 – navodi on.

Pacijenta Antu Braškića sa Šolte nismo ni zatekli u krevetu, već kako se šeće hodnikom.

– Odlično sam! Pogotovo ako se uzme u obzir da sam u bolnici – namijaj će se ovaj pacijent.

– Otkriven mi je tumor prostate, i to lošija varijanta, širio se. Odlučio sam se na operativni zahvat u Priori. Brz operativni zahvat i brz povratak na posao u odnosu na klasičnu operaciju motivirali su me da dođem u Čepin. Četvrti je dan kako sam operiran, u dobrom sam stanju i stvarno sam zadovoljan operacijom – kaže nam Braškić.

Za Prioru je čuo od prijatelja iz Splita. – Rekao mi je da je to suvremena klinika u kojoj rade naši ljudi, liječnici koji su radili vani, i nema zračenja nakon operacije. Da se razumijemo, zahvat košta, ali košta sve u životu. A zdravlje nema cijenu – zaključuje on.

Od raka prostate u Hrvatskoj svake godine oboli oko 2400 muškaraca, a umre približno 800 oboljelih.

– Ne bi to trebalo biti tako jer je karcinom prostate najsporiji po razvoju, no problem je što vrlo malo muškaraca odlazi urologu na redovite godišnje preventivne preglede. Po smjernicama liječenja u Europi, muškarci od 45. godine trebaju svake godine ići na preventivne preglede, a oni koji u bližjoj rodbini već imaju rak prostate, trebaju krenuti ranije, s 40 godina. Dolaze li redovito, ako se karcinom otkrije, izlječivost je 90 posto – upozorava dr. Kalem.

Tomislav Kalem rođen je u Doboju. Diplomirao je na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Medicinski studij završio je u Osijeku 1987. godine, a magisterij je stekao 1994. godine na istom fakultetu. Nakon završetka studija posvetio se specijalizaciji iz urologije, koju je započeo u Osijeku 1991. godine i uspješno završio 1998. godine u Frankfurtu. Tijekom stručnog usavršavanja obavio je specijalistički staž u renomiranim medicinskim institucijama poput Berna, Berlina, Karlsruhea i Fulde. Nakon položenog specijalističkog ispita preuzeo je funkciju voditelja odjela u Klinici za urologiju i pedijatrijsku urologiju u Fuldi. Dalje je napredovao postavši zamjenik voditelja iste klinike. Dr. Kalem od 2005. vodi vlastitu privatnu praksu i predstavlja voditelja privatnog odjela u bolnici Lauterbach. Ovu je poziciju obnašao do kraja 2023. godine, nakon čega je imenovan direktorom International Medical Center Priora.

– Presretan sam atmosferom u timu, zaista su svi stručni i motivirani, a kada dođe netko izvana, ne može vjerovati kako mi radimo bez nervoze – smješka se on.

Zanimljivo je i kako sve operacije snimaju pa pacijent može kući ponijeti i videosnimku vlastitog zahvata.

– Snimamo tko operira i što se operira. To je hrabrost – zaključuje.

Sama bolnica prostire se na 6500 četvornih metara, a pruža usluge liječenja na području plastične i rekonstruktivne kirurgije, urologije, dentalne medicine, oftalmologije i interne medicine.

Uz specijalnu bolnicu niknuo je lani u Čepinu i hotel. Žito grupa, najveća poljoprivredna i prehrambena grupa u Hrvatskoj, u točno godinu dana završila je, tako, dva nova projekta vrijedna 46 milijuna eura i napravila velik poslovni iskorak.